

بانکداری اسلامی در سالی که گذشت

پدیدآورده (ها) : علوی لنگرودی، سید حسین
اقتصاد :: بانک و اقتصاد :: فروردین 1385 - شماره 68
از 15 تا 17

آدرس ثابت : <http://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/459630>

دانلود شده توسط : رحمان قاسمی
تاریخ دانلود : 28/01/1396

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

پایگاه مجلات تخصصی نور

www.noormags.ir

اعتباری و پلاستیکی در کشور را راه‌اندازی می‌کند.

به گزارش روابط عمومی بانک ملی ایران، با راه‌اندازی این خط تولید، شرکت چاپ و نشر بانک ملی ایران می‌تواند سالانه ۳۰ میلیون انواع کارت اعتباری و پلاستیکی تولید کند.

با عملیاتی شدن خط تولید جدید، شرکت چاپ و نشر بانک ملی ایران انواع کارت‌های بانکی، مخابراتی، مترو، شناسایی و سوخت را تولید می‌کند. کارت‌های تولیدشده توسط این شرکت استانداردهای امنیتی مانند هولوگرام، کیتی‌گرام و انواع نخ امنیتی را داراست. علاوه بر این، با افتتاح خط تولید جدید، امکان حکاکی لیزری، چاپ رنگی، برجسته‌سازی، کدگذاری چیب و کدگذاری و نوار مغناطیسی نیز بر روی کارت‌های تولیدی شرکت چاپ و نشر بانک ملی ایران فراهم می‌شود.

یادآوری می‌کند که ۱۰۰ درصد سهام شرکت چاپ و نشر بانک ملی

ایران که یکی از مجهزترین چاپخانه‌های فعال کشور است، متعلق به بانک ملی ایران است.

تعداد شعب مجهز به سیستم جاری طلایی ۴۳ درصد افزایش یافت

به گزارش روابط عمومی بانک سپه، تعداد شعب مجهز به سیستم جاری طلایی این بانک از بهمن ماه ۸۳ تا بهمن ۸۴ حدود ۴۳ درصد افزایش یافت.

بنابراین گزارش، تعداد این شعب از نهصد و شصت و هشتاد و شش شعبه یکهزار و دویست و هشتاد و شش شعبه در پایان بهمن ماه سال ۸۴ رسید. گفتنی است که تلاش برای اتصال کلیه شعب بانک سپه به این سیستم همچنان ادامه دارد.

افزایش تعداد دستگاه‌های خودپرداز بانک ملت

با نصب ۱۴۰ پایانه خودپرداز، تعداد خودپردازهای بانک ملت به ۶۷۸ دستگاه افزایش یافت.

به گزارش روابط عمومی بانک ملت، در اجرای مرحله اول برنامه گسترش پایانه‌های خودپرداز آن بانک، با نصب و راه‌اندازی ۱۴۰ پایانه خودپرداز جدید در تهران و شهرستان‌ها، تعداد پایانه‌های خودپرداز بانک ملت به ۶۷۸ دستگاه رسید و بر این اساس، نسبت شعب مجهز به خودپرداز (شعبه مجازی) به شعب حقیقی، به ۳۵/۱ درصد ارتقا یافت.

براساس این گزارش، بانک ملت در نظر دارد تا پایان سال ۱۳۸۴ تعداد ۱۰۰ پایانه خودپرداز دیگر را نیز به شبکه گسترده پایانه‌های خودپرداز خود اضافه نماید که در این صورت، نسبت شعب مجهز به پایانه خودپرداز به شعب حقیقی، به ۴۰/۲۵ درصد بالغ می‌شود.

کارت بانک‌های بست‌بانک در بحرین قابل استفاده است

کارت بانک‌های دستگاه خودپرداز بست‌بانک در کشور بحرین قابل استفاده است و کلیه هموطنان که به بحرین سفر می‌کنند، می‌توانند از این امکان بهره‌مند شوند.

به گزارش روابط عمومی و امور بین‌الملل بست‌بانک، این امکان به دنبال اتصال شبکه تبادل اطلاعات بانکی کشور (شتاب) به شبکه بانکی کشور بحرین فراهم شده و از آنجا که بست‌بانک نیز عضو شبکه شتاب است، لذا مشتریان آن نیز از این پس قادر خواهند بود که از خدمات دستگاه‌های خودپرداز در کشور بحرین استفاده کنند.

بانکداری اسلامی در سالی که گذشت

تهیه و تنظیم: سیدحسین علوی لنگرودی

تقسیم‌بندی جغرافیایی پیگیری نماییم: (۱) کشورهای خاورمیانه، (۲) آسیای جنوب شرقی، (۳) اروپا، آمریکا و آفریقا، (۴) و سرانجام ایران.

(۱) خاورمیانه

خاورمیانه، به ویژه کشورهای حوزه خلیج فارس، جزو کانون‌های اصلی صنعت بانکداری و مالیه اسلامی در جهان به حساب می‌آید. یکی از دلایل این امر هم وجود اکثریت مسلمان و ثروتمند در این کشورهاست. به علت

ایالات متحده آمریکا و کانادا نیز از این قاعده مستثنا نبوده و اقدامات پیگیرانه‌ای را آغاز نموده‌اند. در سال ۲۰۰۵، همچنین شاهد آغاز فعالیت‌های بانکی اسلامی در آفریقا، به ویژه در کشورهای نیجریه و کنیا بودیم که می‌تواند در نوع خود، جالب توجه و امیدوارکننده باشد.

به هر حال، برای بررسی بهتر و آسانتر این تحولات، بهتر دیدیم تا پیشرفت‌ها و نوآوری‌ها در زمینه بانکداری اسلامی را براساس یک

طی سال گذشته، گام‌های اساسی و محکمی را به سوی جهانی شدن و به‌روزشدن بردارد و به جایگاه والایی در بازارهای مالی دنیا دست یابد.

بخش عمده فعالیت‌ها و تحولات در حوزه بانکداری و مالیه اسلامی، در دو منطقه خاورمیانه و آسیای جنوب شرقی روی می‌دهد. با این حال، طی چند سال اخیر، شاهد بوده‌ایم که برخی از کشورهای اروپایی، از جمله انگلستان و آلمان نیز به‌طور جدی وارد عرصه بانکداری اسلامی شده‌اند.

مقدمه

صنعت بانکداری و مالیه اسلامی، سال پررونق و موفقی را پشت سر گذاشت، به‌نحوی که در هر ماه، شاهد تاسیس یا گسترش بانک‌ها و موسسات مالی اسلامی جدید در سرتاسر جهان بودیم. تحولات و پیشرفت‌های به‌وقوع پیوسته در صنعت بانکداری و مالیه اسلامی، از جهات مختلف قابل بررسی است، با این همه، با جرأت می‌توان ادعا کرد که این صنعت توانسته است طی سالیان اخیر، به‌ویژه

بالارفتن قیمت نفت در سال گذشته و سرازیر شدن دلارهای نفتی به منطقه خلیج فارس، فرصت بی نظیری در اختیار بانک‌ها و موسسات مالی منطقه، به ویژه بانک‌های اسلامی، قرار گرفت تا بتوانند نسبت به تقویت و ارتقای وضعیت مالی و سرمایه‌ای خود اقدام نمایند که چنین هم شد.

در سالی که گذشت، بانک‌ها و موسسات مالی اسلامی فعال در کشورهای چوچون امارات متحده عربی، بحرین، عربستان سعودی، کویت و قطر توانستند ضمن افزایش چشمگیر دارایی‌های خود، اقدام به ایجاد بانک‌های اسلامی بزرگ و قدرتمندی نمایند که نمونه آن را می‌توان در ادغام بانک تجاری ابوظبی با یک بانک اسلامی و تبدیل آن به یک بانک اسلامی بزرگ و تمام‌عیار و یا ادغام شدن بانک اسلامی دبی (IDB) با بانک خارطوم مشاهده نمود.

در سالی که گذشت، شاهدگرایی روزافزون بانک‌های سنتی منطقه خلیج فارس برای تبدیل شدن به بانک اسلامی بودیم. به عنوان مثال، بانک ملی قطر (QNB) و بانک دوحه که دو بانک غیراسلامی و سنتی بودند، چندی پیش، ضمن تغییر ماهیت و ایجاد تحولات خاص در چارت سازمانی و عملیاتی خود، به بانک‌های اسلامی جدیدی تبدیل شدند که در آنها، کلیه محصولات و خدمات مالی اسلامی عرضه می‌شود. بانک تجاری ملی عربستان که بزرگترین بانک عربستان سعودی محسوب می‌شود نیز نزدیک به ۹۰ درصد فعالیت‌هایش را اسلامی و منطبق با اصول شریعت کرده است. برخی از بانک‌ها و موسسات مالی سنتی نیز که مایل به تبدیل شدن به بانک‌های اسلامی تمام‌عیار نبودند، اقدام به تاسیس شعب یا "دریچه‌های" اسلامی نمودند که از جمله آنها می‌توان

به تاسیس شعب تخصصی بانکداری اسلامی از سوی مشرق بانک (امارات متحده عربی)، بانک عرب متحد (UAB)، بانک ملی شارجه، خانه مالی کویت و غیره اشاره نمود.

طی سال گذشته، میزان دارایی‌ها و سرمایه‌گذاری‌های بانک‌های اسلامی فعال در منطقه خلیج فارس، به حد چشمگیری افزایش یافت. میزان کل دارایی‌های بانک‌های اسلامی حوزه خلیج فارس تا پایان سال ۲۰۰۵ به بیش از ۵۰ میلیارد دلار رسید و سود خالص آنها نیز بر ۱/۳ میلیارد دلار بالغ شد که این ارقام، در نوع خود، یک رکورد محسوب می‌شوند.

بانک‌ها و موسسات مالی اسلامی منطقه خلیج فارس، اقدامات جدید و قابل توجهی را هم برای به‌روزرکردن خدمات بانکی و ارائه محصولات بانکی جدید، از جمله بانکداری اینترنتی، بانکداری موبایل و توسعه نرم‌افزارهای مالی اسلامی، صورت داده‌اند. در این بخش، بانک‌های اسلامی قطری بسیار فعال بوده‌اند. به عنوان نمونه، بانک اسلامی قطر، قراردادی را با یکی از بزرگترین شرکت‌های تولیدکننده سیستم‌های اطلاعات تجاری و مالی جهان به نام "کاپتاریس" منعقد نمود که براساس آن، بانک اسلامی قطر از سیستم‌های طراحی شده این شرکت به منظور راه‌اندازی خدمات مالی اسلامی در کلیه شعب خود استفاده خواهد کرد. همین بانک، در اقدامی دیگر نرم‌افزار بانکی جدیدی را با نام BIDS در کلیه شعب خود فعال نموده است که با استفاده از آن، می‌توان به خدمات بانکی اسلامی

از طریق کلیه دستگاه‌های مجهز به سیستم عامل مایکروسافت، از جمله کامپیوترهای شخصی، موبایل و اینترنت، دسترسی یافت. از این سیستم، همچنین می‌توان برای انجام عملیات ارزی و تبدیل ارزهای رایج دنیا استفاده کرد. شرکت بنگلادشی "ایبیل" نیز نرم‌افزار جدیدی را به بازار عرضه کرده است که با کمک آن، می‌توان تمام خدمات مالی اسلامی را به صورت اتوماتیک و online ارائه نمود.

۲) آسیای جنوب شرقی

یکی دیگر از کانون‌های عمده بانکداری اسلامی، در منطقه جنوب شرقی آسیا و کشور مالزی شکل گرفته است. مالزی، از چند دهه قبل، فعالیت‌های گسترده‌ای را در زمینه ارائه خدمات مالی اسلامی صورت داده است. این فعالیت‌ها طی سال‌های اخیر، روند سریع‌تر و مطلوب‌تری به خود گرفته است. هم‌اکنون علاوه بر بانک‌های اسلامی محلی، بانک‌های خارجی متعددی هم در این کشور مشغول ارائه خدمات مالی اسلامی به مشتریان هستند.

در سالی که گذشت، دو بانک اسلامی جدید به جمع چهار بانک اسلامی محلی این کشور افزوده شدند تا بدین ترتیب، شش بانک اسلامی مطرح که همگی تحت نظارت بانک مرکزی مالزی (بانک نگارا) فعالیت می‌کنند، خدمات مالی و بانکی متعددی را در اختیار متقاضیان محصولات مالی اسلامی در این کشور و کشورهای همسایه قرار دهند. صنعت بانکداری اسلامی مالزی همچنین توانست در سال ۲۰۰۵، بیش از ۲۰/۵ درصد دارایی‌های بانکی این کشور را به خود اختصاص دهد.

بانک‌های خارجی نیز از عملکرد مطلوبی در حوزه بانکداری اسلامی مالزی برخوردار بوده‌اند، به نحوی که هم‌اکنون، هفت بانک و موسسه مالی

خارجی در حال ارائه خدمات مالی اسلامی به مردم مالزی هستند که مشهورترین آنها، بانک بین‌المللی HSBC، بانک استاندارد چارتر و خانه مالی کویت (KFH) می‌باشند.

سرمایه‌گذاری مشترک بانک‌های اسلامی مالزی با سایر بانک‌های بزرگ جهان نیز از جمله تحولات قابل ذکر در سال گذشته بشمار می‌آید. اجرای سرمایه‌گذاری‌های مشترک با گروه بانکی البرکت، اجرای پروژه تامین مالی شرکت‌های کوچک و متوسط (SMEs) با مشارکت بانک توسعه اسلامی و بانک تجاری ملی عربستان، از جمله این همکاری‌های مشترک بود. بازار انتشار اوراق قرضه اسلامی (سکوک) در مالزی نیز بسیار داغ و پرطرفدار بود. انتشار میلیون‌ها دلار سکوک طلایی از سوی بانک‌ها و موسسات مالی اسلامی فعال در مالزی و استقبال خیره‌کننده مردم از آنها، گواهی است بر این مدعا که بازار اوراق قرضه اسلامی در مالزی، دارای پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های بسیار زیادی است که باید به نحو احسن از آن بهره برد.

مالزی تنها کشور در منطقه آسیای جنوب شرقی نیست که صنعت بانکداری و مالیه اسلامی در آن رواج دارد. طی سال گذشته، رقیبی جدی هم در این زمینه برای مالزی پیدا شده است و این رقیب، کسی نیست مگر سنگاپور، که توانسته است ضمن جذب روزافزون سرمایه‌های اسلامی، به‌ویژه از منطقه خلیج فارس، گامی اساسی برای گسترش صنعت شکوفای بانکداری اسلامی در منطقه آسیای جنوب شرقی بردارد و به انحصار مالزی در این منطقه پایان دهد.

کشورهای تایلند و اندونزی نیز با توجه به وجود جمعیت مسلمان قابل ملاحظه در آنها، گرایش فزاینده‌ای برای ورود و پیشرفت در زمینه بانکداری و مالیه اسلامی نشان می‌دهند، به

گونه‌ای که بانک مرکزی اندونزی در اواخر سال ۲۰۰۵، قانون بانکداری اسلامی را به تصویب رساند و بدین ترتیب، باعث افزایش میزان دارایی‌های بانک‌های اسلامی فعال در اندونزی تا سقف ۲/۶ میلیارد دلار گردید. بانک اسلامی تایلند نیز اقدام به تاسیس صندوق سرمایه‌گذاری اسلامی با هدف جذب سرمایه‌های اسلامی، به ویژه دلارهای نفتی منطقه خلیج فارس نموده است که این امر، آینده روشنی را برای توسعه صنعت بانکداری و مالیه اسلامی در منطقه آسیای جنوب شرقی نوید می‌دهد.

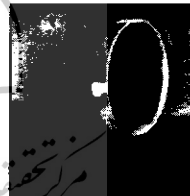
۳) اروپا، آمریکا و آفریقا

روند سریع توسعه فعالیت‌ها در زمینه بانکداری و مالیه اسلامی در اروپا، به ویژه در انگلستان و آلمان موجب شده است که برخی از کارشناسان مسایل مالی و بانکی، به این نتیجه برسند که کانون جدیدی برای بانکداری اسلامی، در حال شکل‌گرفتن است، کانونی که به منظور خدمات‌رسانی مطلوب به مسلمانان مقیم کشورهای اروپایی به وجود آمده است. نزدیک به دو سال قبل، نخستین بانک اسلامی اروپا در انگلستان آغاز به کار کرد. این بانک "بانک اسلامی انگلستان" یا BIB نام داشت و کلیه فعالیت‌های آن بر مبنای اصول شریعت اسلام و بدون دریافت یا پرداخت "ربا" صورت می‌گرفت. پس از آن نیز بانک HSBC، یک بانک اسلامی تمام‌عیار دیگر را در این کشور تاسیس نمود. از سویی دیگر، در آلمان نیز گرایش روزافزونی برای ارائه خدمات بانکی اسلامی و انتشار اوراق قرضه اسلامی به وجود آمد، به طوری که در اواسط سال ۲۰۰۵، دویچ‌بانک آلمان اقدام به برگزاری سمینار تخصصی بانکداری و مالیه اسلامی نمود و کامرزبانک آلمان نیز اقدام به ارائه خدمات مالی اسلامی

از قبیل مضاربه و اجاره، در برخی از شعب منتخب خود نمود.

از سوی دیگر، در سال ۲۰۰۵، بسیاری از بانک‌های این دو کشور، اقدام به اعطای وام‌های اسلامی موسوم به "وام حلال" نمودند که به صورت وام‌های ۱۰۰۰ تا ۲۰۰۰۰ پوندی در اختیار مشتریان مسلمان و حتی غیرمسلمان این بانک‌ها قرار می‌گرفت تا از آن، بر اساس عقد اسلامی "مرباجه" استفاده نمایند.

بانک توسعه اسلامی (IDB) نیز در سال گذشته، برنامه میان‌مدت خود برای تاسیس یک بانک اسلامی عظیم را آغاز نمود که مهمترین هدف آن، خدمات‌رسانی به بیش از ۸۰ میلیون مسلمان ساکن در قاره اروپا اعلام شده است.

کشورهای آمریکای شمالی، یعنی ایالات متحده و کانادا نیز در این زمینه دست به اقداماتی زدند. به عنوان نمونه، خزانه‌داری کل آمریکا، اقدام به استخدام یک مشاور زبده برای سامان‌بخشیدن به فعالیت‌ها در حوزه مالیه اسلامی در سطح آمریکا نمود. بانک‌های کانادایی نیز مذاکراتی را با برخی از مقامات مجامع اسلامی این کشور در جهت ایجاد یک بانک اسلامی در این کشور صورت دادند که چنانچه به نتیجه برسد، در آینده‌ای نه‌چندان دور، باید در انتظار تاسیس نخستین بانک اسلامی تمام‌عیار در کشور کانادا هم باشیم.

بانکداری اسلامی در آفریقا نیز سال پررونقی را پشت سر گذاشت، به نحوی که نخستین بانک‌های اسلامی

در کشورهای نیجریه و کنیا، در سال گذشته، آغاز به کار کردند. سودان و مراکش نیز همکاری‌های خوبی را با بانک‌های اسلامی سایر کشورها، به ویژه امارات متحده عربی و عربستان سعودی آغاز کرده‌اند که در مجموع، باعث گسترش روزافزون بانکداری اسلامی در قاره سیاه خواهد شد.

۴) و سرانجام، ایران

به علت اسلامی‌بودن نظام بانکداری ایران، کلیه تحولات و پیشرفت‌ها در حوزه بانکی و مالی را که در ایران روی می‌دهد، می‌توان در زمره "تحولات بانکداری اسلامی" در این کشور دانست که البته پرداختن به این امر از حوصله و توان این مقال خارج است. بنابراین، در اینجا صرفاً به پیشرفت‌های بین‌المللی بانک‌های ایرانی در سال گذشته بسنده می‌کنیم:

۱) در سال گذشته، بانک کشاورزی ایران توانست برای سومین سال پیاپی، به عنوان بانک برتر ایران از دیدگاه نشریه "یورومانی" برگزیده شود.

بهره‌وری بالای کارمندان، بالابودن تعداد مشتریان اینترنتی و سهم بالای این بانک از سپرده‌های ملی، از مهمترین شاخص‌های مورد توجه نشریه یورومانی برای برگزیدن بانک کشاورزی ایران به عنوان بانک برتر به حساب می‌آیند.

۲) بانک پاریسیان ایران در اقدامی مشترک با شرکت MDC مالی، برنامه جامع مدیریت و توسعه بانکی را با هدف توسعه امکانات و فعالیت‌ها در زمینه بانکداری اسلامی و بانکداری بین‌المللی و IT آغاز نمود.

۳) بانک ملت، موفق به کسب گواهینامه ایزو ۹۰۰۱-۲۰۰۰ از سوی شرکت Moody International شد.

بانک ملت، نخستین بانک ایرانی است که توانسته است به این گواهینامه معتبر که به بانک‌های دارای

سیستم‌های کارآمد برای ارتباط با مشتریان و نظرخواهی از آنها اعطا می‌شود، دست یابد.

۴) سهم ایران از تسهیلات بانک توسعه اسلامی تا سال ۲۰۰۵، به رقم ۱/۵ میلیارد دلار رسید.

۵) بانک کشاورزی ایران توانست در سال ۸۴، قراردادی را با بخش خصوصی عراق به امضا برساند.

بر اساس این قرارداد، یک بانک اسلامی مشترک که ۶۵ درصد سهام آن به بانک کشاورزی و ۳۵ درصد باقیمانده به طرف عراقی تعلق دارد، تاسیس شد. شعب این بانک در شهرهای بغداد، نجف، کربلا، بصره و سلیمانیه در سال ۲۰۰۶ افتتاح خواهند شد.

۶) پنج بانک ایرانی از نظر شاخص "حقوق مالی سهامداران" جزو ۲۰ بانک برتر کشورهای اسلامی قرار گرفتند. به گزارش نشریه یورومانی، بانک‌های ملی، صادرات، تجارت، سپه و ملت، توانسته‌اند جزو ۲۰ بانک برتر در میان بانک‌های اسلامی جهان باشند. بر این اساس، بانک ملی و صادرات پس از بانک الراجی عربستان، به عنوان دومین و سومین بانک بزرگ اسلامی جهان انتخاب شدند و از این حیث، در مقامی بالاتر از بانک‌های معتبری چون بانک اسلامی دبی، بانک اسلامی مالزی و بانک اسلامی ابوظبی قرار گرفتند.

۷) به گزارش موسسه بیزینس مانیاتور، میزان دارایی بانک‌های ایرانی تا پایان سال ۲۰۰۵، به ۱۸۲/۹ میلیارد دلار افزایش یافت. این رقم در مقایسه با رقم مشابه سال قبل (۲۰۰۴)، ۱۵ درصد رشد را نشان می‌دهد.

۸) موسسه مالی بین‌المللی (IFC) در سال ۸۴، اقدام به اعطای یک وام ۱۰ میلیون دلاری به بانک سامان جهت تامین مالی شرکت‌های کوچک و متوسط و توسعه خدمات بانکداری مدرن در داخل ایران نمود.